

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний університет
імені Володимира Гнатюка
Тернопільський відділ Українського географічного товариства
Гуманітарно-природничий університет імені Яна Длугоша
(Ченстохова, Польща)
Барановицький державний університет (Барановичі, Білорусь)

**ТУРИЗМ, ГЕОГРАФІЯ, КРАЄЗНАВСТВО:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ**

**Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
(16-17 травня 2019 року)**

Тернопіль – 2019

УДК 338.48 : 908 : 91 : 005.745

*Друкується за рішенням Вченої ради
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка (протокол № 11 від 23 квітня 2019 року).*

Редакційна колегія:

Воницік Я. – доктор габілітований, професор (м. Ченстохова, Польща);
Денисик Г. І. – доктор географічних наук, професор (м. Вінниця, Україна);
Заставецька Л. Б. – доктор географічних наук, професор (м. Тернопіль, Україна);
Малолєшич Е. – доктор габілітований, професор (м. Ченстохова, Польща);
Сивий М. Я. – доктор географічних наук, професор (м. Тернопіль, Україна);
Шаблій О. І. – доктор географічних наук, професор (м. Львів, Україна).

Рецензенти:

Шаблій О. І. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної і соціальної географії (Львівський національний університет імені Івана Франка);
Пушкар З. М. – кандидат географічних наук, доцент кафедри управління персоналом і регіональної економіки (Тернопільський національний економічний університет);
Дударчук К. Д. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України і туризму (Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка).

Т 86 Туризм, географія, краєзнавство: актуальні проблеми теорії і практики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 16-17 травня 2019 р.). – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2019. – 328 с.

ISBN 978-617-595-088-3

До збірника матеріалів конференції ввійшли результати наукових досліджень, представлених на Міжнародній науково-практичній конференції, що відбулася у м. Тернополі 16-17 травня 2019 р. Вони охоплюють широке коло питань у галузі туризму, географії і краєзнавства.

Для фахівців у галузі туризму, географії, працівників державних і громадських природоохоронних закладів і установ, учителів та студентів, широкого кола читачів.

УДК 338.48 : 908 : 91 : 005.745
ISBN 978-617-595-088-3

© ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2019
© Колектив авторів, 2019

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ТУРИЗМУ	6
<i>Білецький М., Котик Л.</i> Приморський туристично-рекреаційний район України: сучасний стан і проблеми розвитку.....	7
<i>Браславська О., Рожі І.</i> Туризм: методологічні аспекти розвитку.....	22
<i>Горб К., Атамась А.</i> Функціонально-цільова спрямованість красознавчих ресурсів туризму.....	25
<i>Горин І.</i> Сучасний стан розвитку бальнеологічного курорту Східниця.....	29
<i>Грицевич В.</i> Кулінарна географія, як науково-методична база для різних видів туризму.....	33
<i>Зінченко В.</i> Психологічні особливості взаємодій туристичних фірм і споживачів туристичних послуг.....	36
<i>Карп'юк З., Чижевська Л., Качаровський Р., Антипюк О.</i> Перспективи розвитку туристичного співробітництва прикордонних громад Волинської області.....	41
<i>Качаровський Р., Чир Н., Антипюк О., Єрко І.</i> Вплив інтеграційних процесів між об'єднаними територіальними громадами Волинської області на розвиток її туристичної галузі.....	50
<i>Колотуха О., Миргородська О.</i> Географія туризму як фундаментальна складова туризмології.....	56
<i>Копер Н.</i> Щодо оптимізації рекреаційної діяльності в межах деяких еколого-пізнавальних стежок НПП «Гуцульщина».....	63
<i>Паньків Н.</i> Сучасний стан розвитку сільського туризму Львівської Області.....	67
<i>Зінько Ю., Мальська М., Дубіс Л.</i> Кластери сільського туризму в Україні... <i>Плецан Х.</i> Конкурентоздатний фахівець сфери туризму: проблеми та потреби в сучасних реаліях економічного ринку.....	75
НОВІ НАПРЯМКИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	87
<i>Шиян О., Божук Т.</i> Розвиток подієвого туризму з використанням народних традицій.....	88
<i>Денисюк Г.</i> Туризм і повсякдення.....	92
<i>Гостюк З.</i> QR – коди як інноваційний туристичний продукт міста Косів... <i>Дударчук К., Ранецька Н.</i> Тенденції розвитку нових видів повітряного туризму в світі.....	97
<i>Овчаренко Л., Безуглий В.</i> Географічні особливості розвитку подієвого туризму в Україні (на прикладі фестивалів).....	100
	108

<i>Романів О.</i> Міжнародний стоматологічний туризм як перспективний туристичний продукт: погляд крізь призму світового досвіду.....	112
<i>Підставка Р., Пушкар З.</i> Реставрація та новітні дослідження, як важливий чинник розвитку замкового туризму Тернопільщини.....	122

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ

<i>Bakota D., Płomiński A.</i> Państwowe muzeum auschwitz-birkenau w oświęcimiu jako miejsce docelowe tanatoturystów.....	129
<i>Płomiński A., Bakota D.</i> Aspekt edukacyjny dark tourismu w wystawach muzealnych w polsce.....	129
<i>Małolepszy E., Drozdek-Małolepsza T.</i> Sport i turystyka w powiecie Krzemienieckim w świetle czasopisma «Życie Krzemienieckie» (1932-1939).....	130
<i>Зуєв Владзімір.</i> Адам Міцкевіч: стамбульські перьяд. Сучасная ацэнка.....	131

СУЧАСНІ ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: МЕТОДИКА, ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

<i>Ванда І.</i> Чинники місцевого прикордонного руху (на прикладі Яворівського району Львівської області).....	137
<i>Варакута О., Гавришко М., Ленковська М.</i> Квест як елемент інтерактивних технологій у сучасній географічній освіті.....	144
<i>Заставецька Л., Заставецький Т.</i> Проблеми формування територіальних громад в Україні.....	150
<i>Ілляш І., Ткач Д.</i> Перспективні напрямки функціонування малих міст Тернопільської області.....	159
<i>Петровська М., Петровський С.</i> Суспільно-географічні аспекти впливу реклами на екологічну свідомість домогосподарств міста Львова.....	161
<i>Погубило В.</i> Сучасна динаміка смертності населення в Тернопільській області.....	169
<i>Питуляк М., Питуляк М.</i> Територіальні особливості сільськогосподарського землекористування у Хмельницькій області.....	175
<i>Потокій М., Гуменюк В., Синьків Л.</i> Обсяги та динаміка експорту продовольчих товарів та сировини з Тернопільської області.....	180
<i>Потокій М., Качановська В., Рипула В.</i> Тернопільщина і Польща: аспекти зовнішньоекономічної діяльності (на прикладі експорту та імпорту товарів).....	186
<i>Пугач С.</i> Геоінформаційні системи, як соціальні мережі.....	192
<i>Свинко Й., Дем'янчук П.</i> Нарис з історії дослідження неотектоніки Західного Поділля.....	196
<i>Сивий М.</i> Етапи формування території та мінеральних ресурсів України...	205
<i>Таранова Н.</i> Антропогенний вплив на клімат Тернополя.....	213

КРАЄЗНАВЧІ (РЕГІОНАЛЬНІ) СТУДІЇ

	223
<i>Zalas K.</i> Edukacja regionalna jako kluczowy element ruchu krajoznawczego w szkołach powszechnych ii Rzeczypospolitej.....	224
<i>Бакалейко В., Маковецька Л.</i> Соціальна сфера депресивної території (на матеріалах Демидівського району Рівненської області).....	224
<i>Влах М.</i> Персоніфікований підхід в українському історико-географічному країнознавстві.....	230
<i>Клапоуцак І., Гавришок Б.</i> Розвиток водного туризму на теренах Східної Галичини у 20-30-х роках ХХ століття.....	237
<i>Гавришок Б., Лісова Н.</i> Аграрне природокористування на теренах Теревоблянського району Тернопільської області.....	242
<i>Гулик С., Гулик О.</i> Сучасна структура сільськогосподарських антропогенних ландшафтів Тернопільського району.....	248
<i>Добрянський В., Плоцанський П.</i> Про обстеження печер на території природного національного парку «Дністровський каньйон» в Заліщицькому районі.....	253
<i>Заблоцький Б.</i> Сучасні зміни в структурі сільськогосподарських технічних культур Тернопільської області: причини, проблеми, перспективи.....	268
<i>Мацко Н.</i> Єврейська громада містечка Гусятин (кінець ХV – перша половина ХХ ст.).....	276
<i>Пушкар О., Пушкар І.</i> Медико-географічні особливості поширення захворювань на території Тернопільської області.....	285
<i>Ситник О., Хлевнюк О.</i> Туризм як чинник розвитку старопромислових районів.....	289
<i>Смик О., Єремія Г.</i> Подієвий туризм як перспективний напрям розвитку туристичної індустрії (на прикладі Чернівецької області).....	300
<i>Шаблій О.</i> Про доцільність організації приміських туристичних пізнавальних маршрутів (на прикладі маршруту Тернопіль – Біла – Великий Глибочок – Курівці).....	306
<i>Кузик С., Борсук Ю.</i> Значення транспорту Львова у розвитку міжнародного туризму.....	310
VARIA	314
<i>Василевська А., Сампара О.</i> Детермінанти виникнення бідності в Україні та шляхи їх подолання.....	315
<i>Яроменко О., Гриценко Т.</i> Географічний аналіз загальної середньої та позашкільної освіти Рівненщини.....	322

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ
ТУРИЗМУ**

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПРИКОРДОННИХ ГРОМАД ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Зоя Карпюк, к. геогр. наук, ст. викладач,
Лариса Чижевська, к. геогр. наук, доцент,
Роман Качаровський, інженер II категорії, магістр географії,
Олена Антипюк, інженер II категорії, старший лаборант
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*
karpyuk.zk@ukr.net, geolora@ukr.net, romankacharovsky@ukr.net,
olenaantipuk@ukr.net

Волинська область, що знаходиться на крайньому північному заході України і межує на заході з Польщею, на півночі – з Білоруссю, належить до прикордонних територій, для яких визначальним чинником є наявність державного кордону. Геополітичне і гео економічне розташування зумовлює можливість використання прикордонними територіями міжрегіонального та транскордонного співробітництва з сусідніми регіонами та країнами. Транскордонне співробітництво – це спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних і інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України і відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їхнім національним законодавством (Закон України «Про транскордонне співробітництво» (№ 1861–IV від 24.06.2004 р.) [5].

Існує кілька рівнів транскордонної співпраці: міжнародний, державний, регіональний, місцевий. Конкретна співпраця між суб'єктами прикордонних територій відбувається на місцевому рівні. Зростання значення прикордонних регіонів у світі, збільшення повноважень місцевих громад для розширення їх співробітництва з відповідними територіями сусідніх країн дає підстави для соціально-економічного зростання цих периферійних, порівняно економічно слабо розвинених територій. Прийнята в Україні програма децентралізації державної влади (ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад», № 157-VIII від 5.02.2015 р.) [4] передбачає надання повноважень, прав територіальним громадам і їхнім представницьким органам, в результаті чого об'єднані територіальні

громади (ОТГ) отримали більше можливостей для розвитку власних територій, розбудови інфраструктури, пожвавлення міжнародної співпраці. Транскордонне співробітництво спрямоване саме на взаємодію між територіальними громадами або їх представницькими органами, бо територіальна громада є тією основною ланкою, яка формує «фундамент» регіону та держави в цілому, здійснює місцеве самоврядування і управління. Отже, якісний склад місцевої ланки, тобто наявність певної інфраструктури, можливості для започаткування і розвитку підприємницької діяльності, існуючий рівень природних ресурсів і їх використання, створює передумови для розвитку, насамперед, самої територіальної громади, тоді – регіону і держави в цілому. Тому використання можливостей транскордонного співробітництва як одного з інструментів місцевої ланки є пріоритетним для прикордонних територій та створює передумови для залучення передового досвіду зарубіжних країн у різних сферах суспільного життя і його впровадження та використання на вітчизняних теренах. У програмах транскордонного співробітництва розвиток туризму займає вагоме місце [9].

Волинська область з 29.09.1995 р. входить до складу Єврорегіону «Буг», що об'єднав прикордоння трьох країн: Білорусі, Польщі (Люблінське воєводство), і України (Волинська область та, в якості асоційованих членів, Сокальський і Жовківський райони Львівської області). Одним із пріоритетних завдань цього утворення є розвиток туристичної сфери. Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна уже більше двох десятиріч підтримує процеси розвитку на прикордонній території цих країн шляхом фінансування різних проектів для підвищення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості польсько-білорусько-українського прикордоння. Рішенням Волинської обласної ради № 25/32 від 15.05.2014 р. була прийнята Стратегія транскордонного співробітництва для координування діяльності на період 2014–2020 рр. З метою впровадження Стратегії було створено мережу прикордонних співробітництв для передачі кращих європейських практик, головним чином, на регіональному і місцевому рівнях та реалізації спільних транскордонних проектів України, Польщі і Білорусі. Перспективи співпраці України і Польщі у сфері туризму обумовлені низкою чинників: тенденцією до зміни функції кордону із бар'єрної на інтеграційну, наявністю значного потенціалу природних та історико-культурних туристично-рекреаційних ресурсів,

які є привабливими для мешканців обох країн, близькістю мови та культури держав. Розширення цього сегменту співпраці можливе за рахунок відвідування родичів, друзів, місць походження родини, бізнесу, спорту, паломництва, службових відряджень, освітніх, лікувальних і оздоровчих програм, подорожей з науковими цілями [2]. У транскордонного туристичного ринку є суттєві конкурентні переваги: менші бар'єри здійснення подорожей у межах прикордонних регіонів сусідніх країн порівняно із такими у мандрівках до інших країн через меншу економічну (витрати часу і коштів) та культурну (історична та культурна подібність) дистанцію, відносно зручне транспортне сполучення (сприятливе географічне положення на перетині транзитних міжнародних автомобільних, залізничних та авіаційних шляхів, проходження територією регіону міжнародних транспортних коридорів), а також відсутність потреби адаптації до нових кліматичних умов [8]. Сприяє розвитку транскордонного туризму безвізовий режим в'їзду в Україну для громадян Європейського Союзу, у т. ч. громадян Польщі та наданий 11.06.2017 р. статус вільного перетину громадянами України міждержавних кордонів ЄС.

Розвиток будь-якої території забезпечується наявними ресурсами і їхнім раціональним використанням. Туристична привабливість, атрактивність території пов'язана із туристичними ресурсами – природними, історико-культурними, соціально-економічними, розвинутою матеріально-технічною базою, насиченою інфраструктурою, зручним транспортно-географічним розташуванням і доступною про неї інформацією. Чим більше насичена територія складовими елементами цих ресурсів, тим вищий рівень задоволення певних потреб туристів, розмаїтіший спектр організації різних видів туризму. Вагомим чинником привабливості території в сучасних умовах розвитку є якість довкілля.

У результаті проведення адміністративно-територіальної реформи держави, розпочатої у 2015 р., станом на 01.01.2019 р. на території Волинської області функціонує 50 ОТГ: 34 сільських, 13 селищних, три міські, в перспективі планується утворення ще близько 20 громад, деякі з них будуть укрупнені [3]. На прикордонні з Польщею у 2015 р. утворені Устилузька міська громада у Володимир-Волинському районі і чотири сільських: у 2016 р. – Поромівська, Литовезька в Іваничівському, у 2017 р. – Рівненська, Вишнівська у Любомльському районах (табл. 1).

Таблиця 1

Прикордонні об'єднані територіальні громади області [3]

	Усти- лузька	Рівненська	Вишнівська	Поро- мівська	Лито- везьська
Дата утворення	25.10. 2015 р.	29.10. 2017 р.	30.04. 2017 р.	11.12. 2016 р.	11.12. 2016 р.
Площа, км ²	413,7	333,17	455,3	110,09	122,42
Населення, осіб	7551	5620	7090	5811	4190
у т. ч. міського	5430 (71,8 %)	–	–	–	–
сільського	2121 (28,2 %)	5620	7090	5811	4190
Густина населення, осіб/км ²	18,2	16,8	15,6	52,8	34,22
Кількість населених пунктів у ОТГ	26	17	18	10	6
Центр громади	м. Устилуг	с. Рівне	с. Вишнів	с. Поромів	с. Литовеж

Для організації туристичної діяльності наявні сприятливі природні умови впродовж усього року: помірно континентальний клімат з м'якою зимою, нестійкими морозами, теплим вологим літом. Середньорічна температура становить +7,5 °С, максимальна температура повітря в липні – +18,4 °С, а мінімальна в січні – -4,4 °С. Період активної вегетації настає з третьої декади квітня і продовжується до кінця вересня. Сума додатних добових температур понад 10 °С складає 2580 °С, а вище 15 °С – 1875 °С. Середньорічна відносна вологість повітря не перевищує 78 %. Пересічно за рік випадає 500–560 мм опадів, серед них 71 % припадає на теплий період. Майже щороку очікується близько 150 днів з опадами. Стійкий сніговий покрив з'являється у грудні, його висота впродовж зими коливається від 2–3 до 7–13 см. Середня глибина промерзання ґрунтів 20–25 см. Вітри переважно західного та північно-західного напрямку із швидкістю – 4 м/с. Гідрографічну сітку формують Західний Буг та праві притоки річки: Бистряк, Видранка, Неретва, Золотуха, Студянка, Ізівка та інші. За площею серед озер виділяються Велике, Гушанське, Ягодинське [6]. На території ОТГ знаходиться 27 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення: у Вишнівській громаді – 13

(5070,3 га), в Устилузькій – 7 (2824,1 га), Рівненській – 4 (3574,7 га), Литовезькій – 2 (1338,9 га), Поромівській – 1 (1182,1 га). У заказниках ландшафтних: «Бистряки» (площа – 488,0 га, утворений 20.12.1993 р.), «Заставненський» (156,8 га, 12.12.1995 р.), загальнозоологічних: «Буг» (3556,6 га, 12.12.1995 р.), «Ішівський» (152,0 га, 26.05.1992 р.), «Устилузький» (295,0 га, 26.05.1992 р.), «Прибужжя» (1182,1 га, 03.03.1993 р.) та гідрологічному «Луґа» (2181,4 га, 30.05.2000 р.) охороняються частини заплави р. Західний Буг і її правої притоки р. Луґи зі старицями, болотами, луками, надзаплавними терасами, чагарниковими заростями, сосново-дубовими лісами із домішкою вільхи чорної *Alnus glutinosa* і берези повислої *Betula pendula*. Насадження із переважанням дуба звичайного *Quercus robur*, сосни звичайної *Pinus sylvestris*, ялини звичайної *Picea abies*, модрина європейської *Larix decidua* використовуються як лісонасінневі у ботанічних заказниках: «Любомльський» (8,2 га, 04.10.1985 р.), «Генетичний резерват сосни» (3,8 га, 31.07.2014 р.) і ботанічних пам'яток природи: «Гряда-1» (6,0 га, 20.12.1993 р.), «Гряда-2» (5,6 га, 20.12.1993 р.), «Група дубів звичайних» (0,2 га, 11.07.1972 р.), «Ділянка дубового лісу» (2,1 га, 31.07.2014 р.), «Дев'яте» (9,2 га, 20.12.1993 р.), «Корокоровець» (8,9 га, 20.12.1993 р.), «Ялина» (5,3 га, 28.11.2008 р.), «Модрина» (0,5 га, 28.11.2008 р.). Болотяно-лісові комплекси, соснові і березово-вільхово-соснові середньовікові та пристиглі насадження знаходяться під охороною держави у заказниках: ландшафтному «Замлинщина» (687,0 га, 07.03.2001 р.), ботанічному «Мосирський» (307,0 га, 26.11.1984 р.), заповідне урочище «Гута» (435,9 га, 21.06.2012 р.). У ландшафтному заказнику «Мочиська» (127,0 га, 20.12.1993 р.) у природному стані зберігається лісовий масив сосново-березових молодняків та середньовікових насаджень 1–2 бонітету з домішкою *Quercus robur*, *Picea abies*, *Larix decidua*, клена *Acer platanoides*, чисті березові насадження 1 бонітету – у ландшафтному заказнику «Березовий гай» (36,7 га, 17.03.1994 р.). На території Рівненської і Вишнівської ОТГ ростуть вікові дерева *Quercus robur* віком понад 600 і 400 років, зі стовбуром заввишки 30,0 м, окружністю стовбура 6,0 м і 4,5 м, що охороняються у ботанічних пам'яток природи «Пам'ять Дулібів» (0,01 га, 04.11.2011 р.) і «Дуб Болеслава Пруса» (0,01 га, 04.11.2011 р.) [7].

Прикордонні території багаті історико-культурним спадком (табл. 2). В басейні Західного Бугу знайдені пам'ятки доби неоліту (VI – IV тис. до н. е.) – поселення культури лінійно-стрічкової кераміки

(поблизу сіл Мовники, Литовеж); енеоліту і бронзового віку (сер. V – поч. I тис. до н. е.) – поселення і поховання культур шнурової кераміки, лійчастого посуду, кулястих амфор, маліцької та волинолюблінської культур (Ізов, Амбуків, Рокитниця, Лежниця, Литовеж); раннього залізного віку (IX–III ст. до н. е.) – поселення лежницької і поморсько-кльошової культур (П’ятидні, Кречів, Лежниця); давньослов’янського періоду (пер. пол. I тис. н. е.) – поселення пшеворської, зубрицької і вельбарської культур (Литовеж, Лежниця); ранньослов’янського періоду (VI–VIII ст.) – поселення і поховання (Гуща, Лежниця, Литовеж); давньоруського періоду (IX–XIV ст.) – селища, городища, могильники (Новоугрузьке, Гуща, Коритниця, Стенжаричі, П’ятидні, Устилуг, Ізов, Бужанка, Кречів, Литовеж). У Лудині археологами знайдені монетно-речові скарби: прикраси і знаряддя праці мідно-бронзового і залізного віку [1].

Волинь належить до регіонів, де найкраще збереглися архітектурні традиції Давньої Русі, хоча з часом вони змінювалися під впливом власних будівельних технологій. Найдавніші споруди волинського архітектурного типу – це Миколаївська церква (1601 р.) у с. Лудин, Покровська церква (1750 р.) у с. Поромів, Церква Різдва Богородиці (1713 р.) у с. Мовники, Введенська церква (1791 р.) у с. Литовеж, Михайлівська церква (1930 р.) у с. Біличі. Каплиця (XIX ст.) в м. Устилузі є прикладом класицизму, церква Козьми і Даміана (1914 р.) у с. Вишнів споруджена у псевдоруському архітектурному стилі, костел (1920 р.) у с. Римачі – у стилі конструктивізму, а будинок Г. Носенка (1900 р.) – у стилі модерн.

Таблиця 2

Історико-культурні туристичні ресурси об’єднаних територіальних громад

Пам’ятки, шт.	Усти-лузька	Рівнен-ська	Вишнів-ська	Поро-мівська	Лито-везьська
історії та культури	17	2	3	1	3
археології	1	2	–	–	2
архітектури і містобудування	3	0	6	1	4
монументального мистецтва	3	–	–	–	–
Музеї	1	–	–	1	2
Народні промисли	3	1	4	–	1

Примітка. Складено за даними Управління культури, питань релігії та національностей Волинської ОДА.

До архітектурних пам'яток ХХ ст. належать адміністративна споруда 1912 р. у с. Римачі та будинок митниці (1908 р.) в м. Устилузі. (рис. 1). У прикордонні збереглися також форми волинських традиційних поселень: ланцюгові та багатовуличні кінця ХІХ – початку ХХ ст., комбіновані та з незв'язаною забудовою споруд типи дворів, окремі будівлі традиційних поліських хат, клунь, комор, колешень, що зберегли у своїй архітектурі чимало архаїзмів: стовпові конструкції стін, сохи перекриття дахів тощо [1]. Функціонують Устилузький народний музей відомого композитора і диригента ХХ ст. І. Ф. Стравінського, відкритий 29.09.2013 р. в садибі композитора, пришкільні музеї. Розвиваються народні художні промисли: осередок вишивки в с. Вишнів, ткацтва – в с. Литовеж.

Важливим чинником розвитку туризму є заклади системи гостинності, цільовим призначенням діяльності яких є комплексне обслуговування подорожуючих. Туристичну інфраструктуру формують заклади розміщення, харчування, дозвілля і побутового обслуговування, транспортної інфраструктури, зв'язку, інформаційного забезпечення (табл. 3).

Таблиця 3

Туристична інфраструктура об'єднаних територіальних громад

Об'єкти інфраструктури, <i>шт.</i>	Устилузька	Рівненська	Вишнівська	Поромівська	Литовезька
Засоби розміщення	2	1	1	–	1
Ресторани	12	1	1	2	4
Заклади торгівлі	35	10	12	7	13
Заклади розваг	26	11	18	6	10
Заклади побутового обслуговування	13	2	2	1	4
Банківські установи	8	3	–	–	2
Пошта, зв'язок	10	2	1	1	2
АЗС, СТО	6	8	9	–	1

Примітка. Складено за даними Департаменту економіки та європейської інтеграції Волинської ОДА.

Найвідомішими закладами розміщення є готель «АВС-Інтер» в м. Устилузі, готельно-ресторанні комплекси «Три бобри» (с. Литовеж), «Машівський бір» (с. Машів), гостинна садиба «Петрівський масток» (с. Петрове), ресторан-готель «Ягодин» (с. Старовойтове), низка кафе і магазинів-барів у сс. Зоря, Рогожани, Микитичі, Коритниця, Лудин та інших.

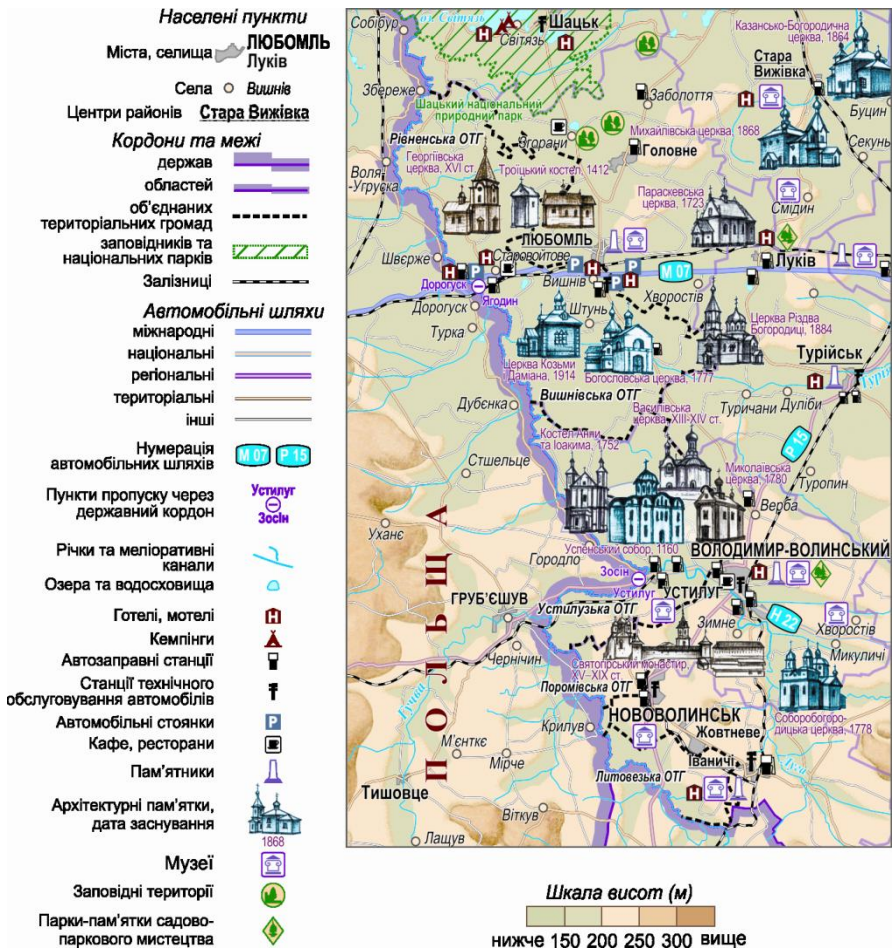

Рис. 1. Туристичний потенціал прикордонних територій Волинської області

Більшість закладів гостинності потребує реконструкції та перепрофілювання. Достатня кількість об'єктів торгівлі та побутового обслуговування, банківської сфери та зв'язку, що загалом здатні забезпечити необхідний спектр послуг для потенційних туристів. Транспортну мережу формують розгалужена сітка автомобільних доріг та залізниць. Через територію проходять автошляхи міжнародного та національного значення: Варшава – Ковель – Київ, Устилуг – Луцьк – Рівне. Залізничне сполучення здійснюється за напрямком Київ – Луцьк – Володимир – Волинський – Грубешів. Залізничні станції:

«Ізов» (с. Рокитниця), «Лудин» (с. Амбуків), «Устилуг» (м. Устилуг), «Ягодин». (с. Римачі) ОТГ мають стратегічне географічне положення поблизу українсько-польського кордону, де функціонує два пункти перетину кордону «Ягодин – Дорогуськ» та «Устилуг – Зосін».

Висновки. Близькість до кордону з Європейським Союзом забезпечує зацікавленість іноземних туристів, особливо жителів прикордонних воєводств Республіки Польща, туристичними ресурсами прикордонних територіальних громад Волині з метою короткотермінових подорожей для ознайомлення з історією і культурою, природою, етнографічними мотивами, оздоровленням, відновленням і відпочинком, особливо у вихідні і святкові дні. Для цього потрібно залучати інвесторів для проведення реконструкції наявних туристичних об'єктів та модернізації й удосконалення різних підсистем туристичної інфраструктури, розвивати транспортну мережу в малих населених пунктах, розробити чітку систему інформаційної підтримки туристичної галузі, покращити сервісні умови прийому туристів, залучити кваліфіковані кадри туристичного менеджменту та обслуговуючого персоналу.

Позитивні результати співпраці дозволять збільшити потік туристів як іноземних так і вітчизняних, покращать ефективність господарювання у громадах, дадуть змогу створити нові робочі місця, наповнити бюджет, а, отже, поліпшити соціально-економічний стан цих територій. Розвиток ділового співробітництва між прикордонними територіями в галузі туризму повинен бути спрямований на створення єдиної мережі туристично-інформаційних центрів, збереження і промоцію природної і історико-культурної спадщини, активізацію розбудови транспортної мережі і прикордонної туристичної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2008. – 112 с.
2. Гришко Р. О. Роль транскордонного співробітництва у розвитку українсько-польських відносин в галузі туризму / Р. О. Гришко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія : економіка, право, політологія, туризм, 2011. – Т. 2, № 4. – С. 124 – 129.
3. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/region/item>.
4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

5. Закон України «Про транскордонне співробітництво». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.

6. Зузук Ф. В. Осушені землі Волинської області та їх охорона / Ф. В. Зузук, Л. К. Колошко, З. К. Карпюк. – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2012. – 294 с.

7. Карпюк З. К. Природно-заповідний фонд Волинської області : альбом-каталог / З. К. Карпюк, В. О. Фесюк, О. В. Антипюк. – Київ : ТОВ «ОК–ПОЛІГРАФ», 2018. – 136 с.

8. Мігущенко Ю. Транскордонний туризм між Україною та Польщею : стан, проблеми та перспективи / Ю. Мігущенко // Вісник Львів. ун-ту. Серія : міжнародні відносини, 2016. – Вип. 38. – С. 283–293.

9. Проскура В. Ф. Проблеми та перспективи реалізації транскордонного співробітництва на місцевому рівні / В. Ф. Проскура, М. Л. Фозекош // Економіка і суспільство електор. наук. фахове вид-я Мукачів. держ. ун-ту, 2018. – Вип. 14. – С. 139–146. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/17.pdf.

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖ ОБ'ЄДНАНИМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА РОЗВИТОК ЇЇ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Роман Качаровський, інженер II категорії, магістр географії¹,

Надія Чир, к. геогр. наук, доцент²

Олена Антипюк, інженер II категорії, старший лаборант¹,

Ірина Єрко, к. геогр. наук, доцент¹

¹*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

²*ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

*romankacharovsky@ukr.net, nadezda_chyr@i.ua,
olenaantipuk@ukr.net, ierko@i.ua*

Сьогоднішнє соціально-економічне становище регіонів України вимагає від держави проведення швидких і дієвих реформ. Одним із перших здійснених кроків у цьому напрямку є початок процесу децентралізації влади і передачі функцій і фінансових ресурсів на місця. Законодавчим органом України було прийнято основні юридичні засади реформування державного управління шляхом часткової зміни адміністративно-територіального устрою. Основним тут став Закон

Наукове видання

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

**ТУРИЗМ, ГЕОГРАФІЯ, КРАЄЗНАВСТВО: АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ**

м. Тернопіль, 16-17 травня 2019 року

Відповідальний за випуск: *Л. Б. Заставецька*
Художнє оформлення обкладинки: *П. М. Дем'янчук*
Комп'ютерна верстка: *П. М. Дем'янчук*

Матеріали надруковані в авторській редакції.
Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір,
точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

Підписано до друку 24.04.2019.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Умов.-друк. арк. **19,2**. Обл.-вид. арк. **20,25**.
Наклад 100 прим.
Замовлення № **220**.

Видавець:
Редакційно-видавничий відділ Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, Україна.
Свідоцтво про реєстрацію ТР № 241 від 18.11.97

Віддруковано у видавничому центрі «Вектор»,
вул. Львівська, 12, м. Тернопіль, 46018, Україна
тел. (0352) 40-08-12